

Boekrecensies

Boek *Burgerkracht met Burgermacht*

Een boek over staat, markt en burgerschap en hun onderlinge relaties, onderwerpen die Steven de Waal, auteur van *Burgerkracht met Burgermacht*, *het einde van de maatschappelijke onderneming* en *het polderpaternalisme*, al heel lang boeien. Vanuit een helicopterview beziet hij de continu veranderende relaties. In het boek vult hij zijn visie aan met de resultaten van een twee jaar lopend debat georganiseerd door zijn denktank Public SPACE.

Het boek start met het merkwaardige dilemma dat De Waal waarneemt in de relatie tussen staat, markt en burger. Aan de ene kant ziet hij de vanuit particulier initiatief historisch gegroeide private non-profit organisaties met hun belangrijke bijdrage aan het BNP en de werkgelegenheid in ons land. Deze organisaties worden door de overheidsregulering ingesnoerd in een nog altijd groeiend net van regels wat betreft diensten, kwaliteit of prijzen en daarenboven ook inzake werkwijzen, governance tot en met de beloning van de top. Aan de andere kant is er de oproep van de overheid voor actief burgerschap en meer inzet voor de samenleving, als invulling van minder staat en minder markt. Het lijkt erop dat het historisch gegroeide particuliere initiatief - uitgekristalliseerd in een netwerk van maatschappelijke voorzieningen voor zorg, onderwijs, kinderopvang en wonen - over het hoofd gezien wordt. De gedachte dat deze instellingen uitermate geschikt zijn om aan hedendaagse of toekomstige burgerschapsrollen invulling te geven, lijkt bij de overheid niet op te komen.

Dat roept naast nieuwe burgerinitiatieven veel vragen op. Is de oproep tot 'hernieuwd' burgerschap serieus of slechts een retorische façade? Klopt de Haagse gedachte dat maatschappelijke ondernemingen afgedreven zijn van de burgers, of is het andersom, dat burgers zich anders positioneren ten opzichte van deze voorzieningen? Heeft het publiek/private model zijn tijd gehad? Zo ja, waarom dan niet meer nationaliseren? Of is het de handige façade waarbij anderen - bestuur en toezicht van maatschappelijke ondernemingen en soms gemeentelijke overheden - verantwoordelijk gemaakt kunnen worden voor verkeerd en/of wispelturig overheidsbeleid?

Om antwoorden op deze vragen te geven, bespreekt De Waal toekomstgericht de drie partijen burgers, overheid en maatschappelijke ondernemingen. Daarna volgt een hoofdstuk over het proces waardoor deze ondernemingen van de werkelijke maatschappelijke behoeften zijn afgedreven. Een volgend hoofdstuk gaat over de trend om steeds meer regels in te voeren die als *self-fulfilling* prophecy het wantrouwen alleen maar opvoeren. Om het overzicht compleet te maken confronteert De Waal deze twee bewegingen met elkaar. Daarna gaat hij over tot de kern van het boek: de mogelijke dan wel wenselijke scenario's.

Dit boek biedt een doorwrochten analyse en een hoopgevende blik op de toekomst. Mogelijk draagt het bij aan het loskomen van processen in de samenleving die meer maatschappelijke schade aanrichten dan door betrokkenen begrepen wordt. Een boek om in het kader van de toekomstige positie van maatschappelijke organisaties zoals onderwijsinstellingen te lezen, te overdenken en met bestuur en toezicht te bespreken.

Gelezen: Steven P.M. de Waal (2015). *Burgerkracht met Burgermacht, het einde van de maatschappelijke onderneming en het polderpaternalisme*. Den Haag: Boom Bestuurskunde.
